

TÁROGATÓ.

VEGYES TARTALMU HETILAP,

a gazdasági egyesület, vidéki és városi nőegylet s a Szamos-Tiszahát közlönye.

Megjelen minden szombaton.
Előfizetési feltételek.
Helyben:
Egész évre . . . 4 ft.
Fél évre . . . 2 „
Házhoz hordva, vagy vidékre postán:
Egész évre . . . 4 ft 50 kr.
Fél évre . . . 2 „ 25 „
Egyes szám ára . . . 10 „

Hivatalos és magán-hirdetések

jutányos áron készpénz fizetés mellett elfogadtatnak.

Bélyegdíj minden beigtatásért 30 kr.

A nyilttérben a háromhasábos gármonsor beigtatási díja 20 kr.

Felelős szerkesztő s kiadó
Kovács Márton.

Szerkesztői iroda s kiadó-hivatal,
hová a hirdetések s előfizetési pénzek utasítandók,
templom-utca 548. sz.

Szerkesztő társ
Zombori Gedő.

Vörösmarty Mihály.

(Folytatás.)

De vidámabb mezőre térjünk át. Egy kis dalról akarunk szólni, mely szájról szájról jár a fiatalság közt. A dal trocheus mértékben van írva, mi mutatja a költő finom tapintatát, mint ki nemcsak vásznat tud választani, de ecsetet is. A dal oly könnyű, mintha tündérszárnyai volnának: a kis epedő, kit költő élénk állit, oly vonzó és delejes, hogy lelkiünk megesik rajta. A dal így szól:

Isten a megmondhatója
Mennyit szenvedek,
Testi lelki nyugodalalmim
Mind eltűntenek.
Nappal álom forr fejemben,
Éjjel gond viraszt;
El se végzem, már is újra
Kezdem a panaszt.

A sóhajlás tartja bennem
Még az életet,
Keblem a sok sóhajástól
Szinte megreped.
Csak sovárgok, csak tündődöm
Nem tudom miért?
Mintha égnék s vágyakoznám
Birhatatlanért.

Szesélyes órájában irt a költő egy népdalt mely szintén ismeretes az országban:

Ez a csárda nevezetes,
Golya jár rá nagy kelepes:
Ha én golya madár volnék
Ilyen házra nem is szállnék.

Hej kívül is, hej belül is,
Ki van itthon, ha beteg is?
Ki hoz nekem bort eleget,
Piros lánytól hó kenyéret.

Hej de itt senki sem felel,
Csak az egy golya kelepel;
Útra kerül az is szegény.

Az unalomhoz gúnydal, melynek mély erkölcsi hordereje van:

Holdvilág az arcod,
Kályha termeted,
Régi fejkötőtől
Boglyas a fejed.

Sok munkás henyével
Irsz te verseket;
Hajdan így csináltak
Nálunk könyveket.

És mondák: „A téli
Est unalmiban
A magyar nemzetnek
E könyv írva van.”

Itt három különtárgy költeményt vetünk fel, s mennyi változatosság bennök! Mennyi tarka, piros szín! Mily szabatoság a mértékben! Még a népdalban sem ejt egy kis hibát, mit mások szabadságnak neveznek. Ura ő mindig a tárgyának, valamint az alaknak is. Tud muzsája nevetni, de megtartja akkor is komolyságát. Minden művén meglátszik, bármily egyszerű legyen is az, hogy szerző magasabb légkörhöz szokott. De térjünk át a Fóti dalra.

A Fóti dal új levél a koszoruban, mit a nemzet font Vörösmarty számára; csak egy levél, de szükséges volt a dicsőség ágai közé, hogy — ha nem is fényesebb, de legalább zöldebb legyen.

A Fóti dal nemcsak új kép, de új keret is; mi a költészetben mindig sokat számít: mert egy lépéssel előbbre visz. És mennyi ismeretlen regényes tájat pillanthat meg az ember egy lépés után. Egy lépés gyakran bányá; ily szerencsés előmenetelt tőn a költő, midőn a Fóti dalt, e szikrázó gyöngylánczot, melynek szálain mindig új gondolatok függnék, merité lelkéből.

Ki ne teinék el gyönyörrel ily sorok hallásakor mint:

Fölfelé megy borban a gyöngy . . .
Minden ember legyen ember . . .
Vérveríték vagy halál az . . .

mint e festői és történeti versszak:

Borban a bu, mint a gyermek,
Aluszik.
Magyar ember már busult sok
Századig.

Ideje, hogy ébredessen
Valaha.
Most kell neki felvirulni
Vagy soha.

De véleményünk szerint, fénypontja a Fóti dalnak e föllengő négy sor:

Törjön is mind ég felé az,
A mi gyöngy;
Hadd maradjon gyáva földön
A göröngy.

Itt megvan a gondolat, mind az érzelem, mind a fölemelkedés, mind a rim-tisztaság, mi zenét ad a dalnak.

Képzeltetni a nagy hatást, mit e kis dal a két országban tőn! Dalolták azt egy nap, egy órában hegyeken és völgyeken, salonokban és műhelyekben. A nemzet mintha megifjodott volna költője által. A gazda kevesebbet nyult a pohárhoz, de többet gondolkodott. Közelebb jöttek egymáshoz az emberek, mintha ujkor jövetelét sejtették volna.

Könyveket kellene írunk, ha Vörösmarty minden költeményét tüzetesen akarnók elemezni: elégedjünk meg egyes szépségek kimutatásával; szép p. o. Salamonban:

Átok rád, magyarok hazája,
Átok rád, te pártos, büszke nép!
Ingadozson fejed koronája,
S mint az árnyék legyen oly setét;
Mint kemény kard, oly kemény sziveddel
Meg ne békélj soha önsfeleddel.

És végén hol a lelkében megtört király a sir felé közeledik, hol ragyogva omlik el szakálla, és az átkot mintegy visszavonja a nemzet fejről:

Kebelében szanvedély hatalmi
Rég nyugatra csillapodtanak,
Arczain vad indulat vonási
Lágy szelidre elsimultanak;
Egy óhajást rejt s mond szíve szája:
„Boldoguljon a magyar hazája!”

Lehet-e szebb alakja költeménynek, mint ez ellenmondó két hatalmas szenvedély: gyűlölség és szeretet, átok és áldás? — hát a nyelv? az oly erőteljes, oly drámai, oly bübajos, hogy a ki a magyar nyelv szépségeivel meg akar ismerkedni: olvassa Salamon t.

Mit emeljünk ki a hontalanból? szép az elejétől végig. Az, hogy költő kérdés és feleletre osztja fel a költeményt, ig szerencsés gondolat, s némi drámaiságot kölcsönöz a darabnak. Valamennyi versszak közt nekünk legjobban tetszik a következő:

Te türsz, bár kinod súlya nagy:
Tán a becsület rabja vagy,
S neved gyalázva volt?
„Gyalázva minden czímerem,
De azt hazámért szenvedem,
S ez rajtam drága folt.”

Lehet-e szebb dicskört vonni a honszeretet képe körül? édes a veszteség, mind, mit kiállt a hontalan — mert a hazáért állta ki.

Szép és a művészet legmagasabb fokára ért mű: Liszt Ferenczhez. Ez oly ihlet sugalma alatt van írva, mint Berzsenyi Romlásnak indultja. Álljon itt belőle mutatványul néhány versszak!

Hirhedett zenésze a világnak,
Bár hová juss mindig hű rokon;
Van-e hangod e beteg hazának
A velőket rázó hurokon?
Van-e hangod bánat altatója,
Van-e hangod szív' háborgatója?

Zengi nekünk dalt, hangok nagy tanárja
És ha zengesz a mult napjiról,
Legyen hangod a vész zongorája.
Melyben a harez menyörgése szól,
S árja közben a szilaj zenének
Riadozson diadalni ének.

Zengi nekünk dalt, hogy mély sirjaikban
Őseink is megmozduljanak,
És az unokákba halhatatlan
Lelkeikkel visszaszálljanak.

És a nemzet, mint egy férfi álljon,
Erez karokkal győzni a viszályon.

S még a kő is, mintha csontunk volna,
Szent örömtől rengedezzen át,
És e hullám, mintha vérünk folyna,
Áthevülve járja a Dunát.
S a hol anyai jó és rozsz napunk tölt
Lelkesedve feldobogjon e föld.

És ha hallod zengő hurjaidal,
Mint riad föl e hon a dalon,
Melyet a nép millió ajakkal
Zeng utánad bátor hangokon,
Állj közénk és mondjuk: hála égnék!
Még van lelke Árpád nemzetének.

Mily lelkesedett s egyszersmind lelkesítő hang! — Mily művészi domború alak! mily szigorú mérték! De ezek nem is érdemei Vörösmarty muzsájának; ezek vele született kellékek. Ha más költőkre azt mondók, több költőt nevelt mint költeményt irt, ezt Vörösmartyra nem lehet mondani. Mert közönséges író olvasván ily classicus műveket: megdöbben, érzi gyengeségét és — lemond a lantról.

Az élőszobor egy megtestesült honfájdalom. Fájdalom sajog lelkünkben, ha csak egy sort olvasunk belőle, annyira igaz, mély, átérzett.

Szobor vagyok, de fáj minden tagom;
Eremben a vér forró kinja dúl;
Tompán sajognak dermedt izmain;
Idegzetem küzd mozdulatlanul.

S nem sirhatok, bár hő zápor gyanánt
Szememben a köny százsor megered:
Midőn kiér a zord világ elé,
Hűdeg, kemény jéggyöngyökké mered.

Oldódjatok ti megkövült tagok,
Szakadj fel dúlt keblemből oh sohaj!
Légy, mint a földrendítő éji vész,
Bútól, haragtól terhes és szilaj.

S te elnyomott szó hagyd el börtönöd,
Törj át a fásult nemzedék szívéen,
Hogy megeseendőljön minden gyáva fül
Menyörgésedtől a föld kerekén.

Kevés, de nagy mit szóló akarok:
„Ember, világ, természet, nemzetek:
Ha van jog földön, égben irgalom:
Reám és kínaimra nézzetek!”

E költeményben a szobor csakugyan él;
sőt meg is szólal, mint Memnon szobra, oly
érezhangon, hogy az ember velejéig hat. Itt
a szónoklat párosul a költészettel, mint Cor-
neilleben. A honszeretet ékesszólóvá teszi.

Ép ily szép, ily festői szépségekkel teljes
a Tulvilági kép; az Úri hölgyhöz;
szép Ilonka; Kisfaludi Károly
emlékezete; az Elhagyott anya;
sat. Uj alakja miatt bemutatjuk még az Em-
berek című darabot:

Hallgassatok, ne szóljon a dal,
Most a világ beszél,
S megfágnak forró szárnyaikkal
A zápor és a szél:
Könyzapor, melyet bánat hajt,
Szel, melyet emberszív sohajt.
Hiába minden: szellem, bűn, erény:
Nincsen remény.
És hosszú béke van, s az ember
Talan, hogy a dögvésznek egyszer
Dicsőbb legyen tóra:
Sóvár szímmel néz ég felé,
Mert hajh a föld az nem övé,
Neki a föld még sirnak is kemény;
Nincsen remény!

Istentelen frigy van közötted,
Ész és rosz akarát!
A butaság dühét növeszted:
Hogy lázítson hadat;
S állat vagy ördög, düh vagy ész,
Bármelyik győz, az ember vész:
Ez örült sár, az istenarcu lény!
(Folyt. és vége köv.)

Pünkösti gondolatok.

(Z) Midőn e lapok az olvasó kezén lesz-
nek, ép a legszebb keresztény ünnepet a töké-
lyesülés, felvilágosodás ünnepét üli a ke-
resztény világ. — Egy pillantás a multba,
egy sejtelem a jövőbe, s lelkiünk elé tárul-
nak az emberi szellem fejlődésének nagy-
szerű jelenetei, s ki az oktalan, ki ezekben

Isten vezető lelkét fel nem ismeri, termé-
szetszerű fejlődéseink fokozatain ki nem
látja az isteni lélek munkásságát? Állottál-e
nagy szerű épület előtt, melyet századok
emeltek, vérmezőn, hol őseid porai felett
sohajt a szellő, nagy emlékektől felszentelt
pontokon, mit éreztél ott lelkedben, mit be-
széltek a felébresztett érzelmek, gondolatok
miliárdjai, mint lelkesített a nagy dicő tet-
tekre valami, ereid feszültek, harczban éreztél
magad, nagy és dicső ügyért, tudod-e, hogy e
belső működés a szent léleknek sugallata volt?
Hol a szeretet a legnagyobb s a legszen-
tebb áldozatot hozza, s felette a szem édes
könyveket sir, ott az isteni lélek emelt ki
a föld porából, ennek kinyomata lelked-
ben mind az, a mi szép, nemes, magasztos;
láng nyelve nyugszik ma is a költő s mű-
vész babéros fején, a hősnő, ki zászlót ra-
gadt, s láng fuvallata az eszme, mely előtt
mintegy láthatlan kéz érintésére leomlottak
a büszke trónok. Csak egy lehellete az
igazság és szabadságnak, s már azok nem
voltak helyöken. A szellemi vagy állami
szabadság minden törekvésében, a tiszta val-
lássóság magas fellebégésében, a művészet
és tudomány lelkesülésében Istennek lel-
két látom mindenütt! Átleheli ez minden
perczben a világot, közkincese ez az embe-
riségnek, miként a napsugár. Ah de a fo-
goly hiába esd egyetlen fénylő sugárért,
mely bevilágítsa börtönének örök éjelét. Ah
az elnyomott népek milliói nem érzik még,
hogy az akaratot feszíti ereikben e szent
erő; minden mi nagy az emberiség szellem
életében a szabad népek keblében ébred az!
De lássátok a börtön repedésén be hat egy
sugár, az elnyomott népek kezdik rázni lán-
czáikat, s mint egykor a viadorok verdesik
lánczaikkal a zsarnok Róma falát. A népek
többé nem gyermekek, nem báb, nem mese,
hanem jog és való kell nekik. A nemzetek
kedély állapotának idő mutatója viharokat
mond, nagy hosszú harczok lesznek, s vagy
ki lesz küzdve a miért már egy század for-
rong, vagy a nemzetek jogainak sirja felett
fog állani a véres diadaljel. Remegjeteke az
utolsótól? Oh nem! E minket körülzúgó
nagy szellem viharok nem mind Isten lel-
kének szárny suhogásai-e? Igen, új nagy
fenséges pünköst készül a népek számára,

mind együtt leendnek Europa népei, mint
az első pünköstkör, felettök Istentől ihle-
tett lélek tüze fog égni; megtisztuland a lég,
s a jog és igazság előtt meghajolnak az
elfogultak ezrei.

A szolgaság nem tarthat többé, a lel-
kiismeret feletti uralomnak meg kell törni,
állami és társadalmi bajainknak orvosoltni
kell!

Ha az emberiség egy haladó gépezet:
parányi bár, de egy-egy pontok vagyunk
benne mindnyájan; a gép most mozdul leg-
sebesebben, Isten lelke hajtja azt a végtö-
kély felé. Oh jaj annak, ki gyenge ember
kézzel felakarja tartani azt!

Nagy lesz-e a munka? Nézzetek szét,
mik emeltek válaszfalat ember és ember
közé? Nem törpe satnya érdekek? Megtörve
porban az ész, s felemelt fővel, mint türes
kalász büszkélkedik az esztelen, a becste-
lenség ostorral üzi el a jellemet, tudatlan
ítél a tudós felett, bűn gunyolja az erényt,
gazdag a gazság, szegény az igazság, hol
van a népek kezében a jog, király kezében
a törvény, szeretet a szívből, igazság a lé-
lekben, hit a templomokban, világosság s
nem babona vagy közöny az oltár lábánál?
Igy volt ez eddig is! Következik, hogy így
legyen ezentúl? Csak bátorság, csak együtt
legyünk, mint az első pünköstkör, Isten lelke
fog működni bennünk, s a lelkesedés győzni
fog. Sokáig pihent milliók szívében a vul-
kán, ki fog az törni. Tűznyelvek égnek az
igazság hőseinek feje felett, s a mindent
átható tűz nem fog közönyben hagyni senkit
is, az egész világ fel fog szólani az igaz-
ság nyelvén.

Az ujtán, a jog és egyenlőség egy tö-
rekvésbe olvasztotta a népeket; az igazság
világ napja felkelt mindenütt, eloltani vagy
világát többé eltakarni nem lehet; az em-
beriség már a miveltség magasabb fokára
emelkedett, mintsem eladja, áruba bocsássa,
melynek értékét megismerte, ősi habár el-
rablott kincseit, alku többé azokra nincs,
az a mi kell, vagy semmi más! Szégyenli
már ma a vesztéglést az elpuhult is. Fel-
tartóztathatlanul halad előre a tudomány,
ezer jelenségről lehullott a titok fátyola,
az emberiség tud már gondolkodni, s a
gondolkozással az igazság, jog és szabadság

T Á R C Z A.

Vörösmarti emlékezete.

— Koszoruzott pályamű. —
„Lesz még egyszer ünnep a világon.”

Vörösmarty.

Van hát, van, „ünnep” újra a „világon.”
A szellemeknek nagy világa zeng!
A költő fenn ül égi trónusában
Mi az Ővéi, Ő meg a miénk!
A gyász lehullott, a keservek vége,
Örvendve zöngnek ezrek éneki...
Oh ronts be ész! a végzetlenségbe!
Ha dalt találnál — méltót — Nekik!

Dalt, dalt nevének! — vissza-zeng a föld is
Ha bérczei közt villámütz hat át;
Villám volt Ő is, leütött a földig, s
Keresztül-járt egy pusztuló hazát.
Rengett belé a hármass-hegynék orma.
A négy folyamnak árja kiesapott,
S a gondolat, mely össze volt tiporva,
Fülkelt, homályba vonni a napot.

Kezébe vette — megzöndítve — lantját,
Mely egy világot hordozott belül,
És két hazának föllegin suhant át
A dal: „Hazádnak rendületlenül!”
Láng volt e dal, mely vérünket kavarta,
Fólráza aki élni nem akart,
S a költő lelke: mint egy isten karja,
Mely ezred-évet átölve tart.

És folyt a dal, mely tiszta hajnal-fényül
Tört át a „fásult nemzedék szívéen,”
A szabadságnak büszke templom épült,
Hová agg, ifju imádkozni mén;
És folyt a dal, bár tudható hogy érte
Mörög-pohárnak fenekén a bér...

Ismerjeteke rá óriás nevére:
Költő, apostol, próféta, vezér!

S nagy isten! épen akkor omia ösze,
Mikor nem volt kar, mely tovább vezet;
És látunk kelle, lánczokkal kötözve
Azt a teremőt, alkotó kezét;
És látta még, hogy ezereknek vére
Cserhalma büszke homlokáig ért;
S egy nemzet gyásza fáttyóval fődé be
Tépett haján a zöldelő babért.

Aztán sötét lőn... feldagadt az örvény...
„Szívében istenkáromlás lakott”
S lantját a végzet darabokra törvén,
Egy nép reményi megszakadt ott.
S meghalt. Én láttam — bár ne láttam volna!
Amint a „gyult ház gazdájára ég,”
És drága hama bele vész a porba,
Hol elbukott egy szabad ivadék.

És mégse halt meg! — Mult időknek árnyai
Hívják bizonynyal az egekbe Őt,
Hogy elbeszélje: Árpád unokái
Nem pirulnak-e őseik előtt? !
Ők vágytanak eget-verő dalára,
Melynél nekünk sem vala édesebb...
— Ha tudták volna, hogy e vágnak ára
Szívünkön lesz egy égő hosszú seb!

Nem halt meg Ő!... e néma ércznek ajkán,
E fennkölt arcznak holt vonásiban,
Koszorujában, örkéltű lantján
Nagy szellemének diadalma van!
Immár „a kised néma szája nem kér,”
„Anyát nem vár az újabb nemzetelek,”
A nemzet él, s Neked — ki hont teremtel —
„Neved dicsőség lángtüzeben ég!”

Nézzétek! — melyek sirba voltak zárva —
„Oldódnak” im! „a megkövült tagok!”
És a teremő kéz mozdulatára
A dal hazája napfényben ragyog!

Egy nagy világ reng a siroknak ormán,
Édes, mosolygó, ábrándos, mesés,
S Ő — a királyok koronáját hordván —
Előtör, mint egy égi jelenés!

S halljátok! a borongó árnyak ajkán
Árpád hadának riadása szól;
S a titkon ápolit — jövőt obajtván —
Kifénylik sebzett szívein alól:
Halljátok! mint „a szellők fuvalója”
Zendül megint a lágy szerelmi dal;
Millió szív érez melegebben rája,
Együtt epedve suttagóssal.

S im! jő az „Özvegny” „Szép Honka” karján,
„Eltépte” immár „látvolát a gyász,”
S ajkára a szív hangokat sugalván,
Egy fényes multat újra magyaráz.
És zeng a „Szózat”; — térdekre hullnak
„Ember, világ, természet, nemzetek”
A föld: virágit hozza koszorúnak,
Az ég: Nevében dicsőíti meg!

Oh nemzetem! — ki sirja mellett járva —
Emlékezéssel, búval vagy teli,
Ide tekines! diadaloszlopára!
Ide jer Őtet isteníteni!
Koporsójához joga volt a földnek,
Hamvát egy szélvész szétszórtja, — szét;
De — amit össze századok se törnek:
A fényes szellem — legyen a tiéd!

S maradjon is az idők végeiglen,
Mig a magyar név egy ajkon zeng,
És minden ajkon, és mindegyik szívből
A mult nagyságot dicsőítse meg!
És haljon el bár ajkadon az ének,
Mely rajta mostan imaképen ül:
Hadd mondhasák a késő ezredévek,
Hogy hívek voltunk „rendületlenül!”

Udvardy Géza.

hajjala kél; szemünk a világosságot már nem csak elbirja, de keresi, a pünköszi vihar zugását hallom, a láng nyelveket látom a népek felett; csak előre, én hiszem, hogy közel a népek nagy pünkösztje, csak előre!

Gabonánk könnyebb eladhatására szolgáló némely eszközökről.

II. Terményeink nemesítése.

(Folyt.)

A gabonának s a legtöbb mezőgazdasági terményeinknek jelen alacsony árai mellett alig vagyunk képesek az előállítás költsége — annál kevésbé pedig a megfelelő üzleti nyereségre jutni.

A mezei ipar fenn nem állhat — ha ezen általánosan elterjedt igen súlyos állapoton mielőbb segítve nem lesz.

De mi módon lehet ezen nyomasztó, gazdaszatunkat annyira lesújtó körülményen segíteni?

Kutassuk előbb a bajnak okait — s ezek megmutatják majd a lehető orvoslásnak eszközeit is.

Terményeink ki nem elégitő értékesítésének részint a gazdaságon belül, részint a gazdaságon kívül fekvő okai vannak. Ez utóbbiakat képezik a birodalomnak zilált állam és közgazdasági viszonyai, meg azon aránytalan terhek, melyek a mezei ipart nyomják. Az előbbieket pedig — az üzleti hiányos eljárásból eredő azon kedvezőtlen arányok, melyek a termelési költségek és az eladási árak között nálunk majdnem általánosan léteznek.

A gazdaságon kívül fekvő (állam- és közgazdasági) okokon a magán gazda önerejéből nem javíthat. Ezeknek eltávolítása a törvényhozó és kormányhatalomnak feladata. Reméljük: hogy ezek a mezei iparunkat annyira zúzó okokat világosan felismerni és teljesen eltávolítani fogják!

De nagyot hibáznánk, ha mindent másoktól váránk és semmit önmagunktól. A magángazdának is vannak — az érintett bajnál — komoly feladatai: a mennyiben ő rajta áll a termények kedvezőtlen értékesítésének a gazdaságon belül eső okait felkeresni és mennyire lehet eltávolítani.

Csak ez utóbbiakkal akarunk jelenleg foglalkozni.

Ezen okok, mint fönnebb is említők, azon hiányos eszközlesekben rejlenek, melyeknek végeredménye: a termelési költség és az eladási ár közti kedvezőtlen arány.

A gazdának tehát minden kitelhető módon arra kell törekedni, hogy ezen arányt kedvezőbbre változtassa át.

Bizonyos határig a gazda ezt teheti is — és pedig azon eszközök segítségével, melyeket már a jelen cikk első részében megneveztünk, u. m.

- 1) okszerűbb és olcsóbb termesztés által;
- 2) az árunak nemesítése (tökélyesbítése) által;
- 3) a szállításnak könnyebbitése által.

Mintán az első eszközre nézve igénytelen nézetünket már a mult számunkban kifejeztük, általmegyünk a második eszközre.

Senki nem fogja kétségbe vonni, miszerint, ha a gazdának sikerül terményeit tökélyesíteni, azaz kitünőbb minőségben előállítani, ő ez által magasabb árakra vagy legalább biztosabb és gyorsabb kelendősegre méltán tarthat számot. Hiszen mind egyikünk tudja, hogy péld. a szebb, tisztább, súlyosabb buza nem csak jobban ke-restetik, hanem drágábban is fizettetik.

Ha tehát sikerül a gazdának: aránytalan költség nélkül terményeit — különösen gabonáját is — tökélyesíteni: hasonló terület és egyenlő (vagy tán csak kevésbé magasabb) termelési költség után bizonyára magasabb hasznot fog látni.

De kérdés: nemesítheti-e a mezei gazda terményeit? és mimódon?

Bizony nemesítheti, tökélyesítheti — pedig igen nagy mértékben. Mind az állattenyésztésben, mind a növénytermesztésben erre kitünő bizonyosságaink vannak. Avagy ki ne tudná, mily nagy a különbség gyapju és gyapju, bor és bor, gyümölcs és gyümölcs között? Ime hasonló különbség létezik a mezei terményeknek különösen a gabonának egynevelű fajai között is.

A mezei iparnál tenyésztett állat- és növényfajoknak (miként tudjuk) számos válfajai vannak, melyek egymástól nemcsak külső jelek, hanem fontos haszontulajdonságok által is lényegesen különböznek. Ezen válfajokat egyenkint ismerni, különös érdeklében fekszik a gazdának. Mert: azon egy növényfajnak számos válfajai nemcsak különböző igényt tartanak — égalj, talaj, trágya és földmunkálásra nézve; hanem különböző magatartást tanúsítanak a terméket fenyegető időjárási viszonyok, növénykórok, rovarpusztítások s egyéb veszélyek ellen; végre igen különbözőleg fizetnek a termés mennyisége és minősége által.

Ebből tehát önként következik: hogy azon egy növényfaj kisebb vagy nagyobb sikerrel fog természetni, a szerint, a mint annak az illető helyiséghez többé vagy kevésbé mért válfaja használtatik. Hasonló termelési költség mellett, csupán a válfaj különbsége szerint, a tiszta haszon tetemesen differálhat.

Vegyük fel csak a búzát — mint melynek leginkább szeretnénk biztos külpiazoikat nyerni — mi számosak és mily különbözők ennek válfajai! Csupán az őszi búzának több mint 120 válfaját ismerik. Magában Angliában 60 válfajnál többet tenyésztenek — világos bizonyosságul annak, hogy a számító angol farmer mennyire tudja a különféle válfajoknak — a tenyészhelyi viszonyokhoz képest változó értékét és e szerint szükséges választását méltányolni.

E. L. után.

TURONYI.

(Folyt. köv.)

János és István szomszéd estéli beszélgetései.

(Folytatás.)

Lássuk továbbá azt a körülményt, ha p. o. valakinek van egy félholdas kertje és abban akarna többféle almát, körtét, cseresznyét, meggyet, szilvát, barackot, szőlőt stb. termesztetni, mit mondana arra az az uri ember. Mert ha csakis az ő elvét fogadná el mindenki, hogy csak nagy fákat neveljen, diófából 12—20 darab férne el és 15—20 évig kell várni a termésére, s ha nem kedvére való, csak akkor látja meg, hogy kertjének 12-ed része annyi ideig hiába szivta a levegőt, holott ha törpéket nevel 800-at ültethet bele, és mindenféle gyümölcsből több fajtát élvezhet még pedig hamar, és ha akkor nem tetszene beajthatná jobbal, könnyebben és biztosabban mint a már kifejtett nagy fákat. De hát ha egy kertész azt a félhold földet faiskolának, veteményeknek akarna felhasználni, bizonyosan nem hogy nagy fákat nevelni hogy 12 tával elárnyékolja az egész birodalmát, hanem felosztja terv szerint az egész kertjét vetemény táblákra és a táblákat beszege minden út mellett törpe fákkal, melyekről a sokféle gyümölcsön kívül alkalmilag a fanyeséskor egyuttal ellátja a faiskoláját mindenféle ojtó-galyakkal is, de szorítkozunk még szűkebb körre, p. o. ha valakinek csak 64 □ öl a kertje, abban csak egy diófa fér el és egyéb semmi sem, arra pedig, hogy az kifejlődjön legalább 40 év kell, miután ha kedvező idő jár rá, adhat legfeljebb 8 véka diót és akkor tetszik neki kiszáradni. Vége az egész gyümölcsösnek, ellenben ha törpéket nevel, beültethet 64

darabot különféleket és 3—4 év múlva már ellátja a házat gyümölcsessel, még veteményezhet is közöttök, és ha egy kivész megmarad 63 darab s a kiveszettet is hamar kipótolhatja. Ugy képzelem én azt az egész okoskodást, mintha valaki egyoldalulag mindenkinek csak a bival tartást ajánlaná és egy olyan szegény ember is, a kinek csak annyi takarmánya terem, hogy egyet eltarthat arra beszéltem, hogy azt szerezen, a mely ha valamiképen megboldogulna minden lábas jószágától egyszerre kipusztulna. Ellenben ha azon pénzen 20 juhot venne és azon a takarmányon ki is tartaná, alkalmasint több tejet is kapna tőlük, és ha egy el is veszne közülök maradna még 19 db. s nem lenne semmivé egyszerre a szegény ember gazdasága.

Azért is én azt tartom, hogy sohase kárhoztassuk senkinek az egyik vagy másikhoz való hajlamát, hanem hagyj k hogy tenyészzen mindenki a mit tetszik, mert a mint egyiknek úgy a másiknak is vannak jó és rossz oldalai is és hiába támogatjuk akarmelyiket olyan tüzesen és neki estünk a másiknak ellenszenvvel azért a kinek nagy a beültetendő földje és kedve van a nagy fákhöz azokkal fogja berendezni, a kinek ellenben kisebb helye van, és az említett célok is amellet szőlőnek, bizonyosan nem fogja egy néhány fával beárnyékolni a kerteskjét, hanem törpéket fog nevelni, ha czélszerűen gondolkozik p. o. a francia kertészeknek beszélhetne az az uri ember, a kik még virágcserepbe is nevelnek gyümölcsfákat és a gyümölcsöt a fajával együtt adják el jó pénzért, a melyet mindenestől tesznek az asztalokra; én részemről nem bánom, ha akar nagy fát, akár törpét akar nevelni, csak a gyümölcsészet terjedjen, még ha virágcserepbe teszi is gyönyörködöm benne, mert lássa kigyelmed még olyan is akar gyümölcsfát nevelni, a kinek semmi földje sincs, hát már azt egészen elidegenítsük a gyümölcsészettől, pedig hát az is gazdagíthatja a gyümölcsészeti téren a tapasztalatokat a cserep fajával is.

Hanem úgy elbeszélgetem az időt, hogy egészen éjszaka lesz, pedig hát még a le-vannak is akartam kérdeni valami orvos-ságot kigyelmedtől, mert csak nem szeretem, hogy van az állapotja mind a mellett, hogy megindultak rajta az ürülékek, és hogy már eszik is keveset, hanem csak nyámulogva, és mintha szomorubb volna mint tegnap, pedig azolta már nem verte le magát a földre, de még most is néz néha néha a hasa felé, aztán a lábait olyan furesán össze rakja, mint a sovány disznó, s még igen ritkán kapálgat is néha, azonkívül a lélegzés erősebbnek látszik, a szája pedig melegebb mint a másiknak, valyon nem a tüdejének van valami baja.

István g. Nem biza, hanem egy kis bél gyuladás került a kólikából, mert a mint én kivettem, a tegnapi emésztetlenségnek és annál fogva a kólikának inkább a meghűtés volt az oka, minthogy a bőr likacsai a meghűtés által összehúzódtak, a kiizzadás áttétetett a kül bőr folytatására, a bél csatorna belső hártájára, és az az elhasznált részek eltávolításával megterhelte, s nem foglalkozhatott az emésztéssel, minél fogva beállott a kólika, már most egyfelől megsértetett az elhasznált csipős anyagokkal, más felől erőlködött a bél tartalom kiürítésével, és még a mi több, mit a kocsisa mondott kigyelmednek, hogy valami 1½ lat kő olajat is adtak be, a mi igen ingerlő erős olaj lévén, magában is képes bélgyuladást előidézni, nagy szerencse lesz ha megmarad szegény pára, hanem jókor reggel át megyek én, és ha az ér ver is feszes és sebességéből, az állat forróságából ki vesszük, hogy lázza van, a mi a betegség magasabb fokánál tapasztalható, eret vágunk a nyakán, és minthogy 6 éves s jól van táplálva, ki erőztünk belőle vagy

3 iteze vért, azután az egész lovat, de különösen a hasát jól bedörzsöljük terpentinolajjal, s csutakolás által megizzasztjuk, a szájába pedig különösen a kőolaj ellen egy meszely korpa főzelékbe töltünk 1/2 font len- vagy faolajat, hogy ezek a nyálkás szerek bevonván a bél csatornát, ellene legyenek a kőolaj további sértésének, és enyhítsék a heves bél fájdalmat, de egyuttal ha még van valami kihajtani való, jó lesz 3—4 lat keserű sőt is bele olvasztani. Ha pedig a fehéres nyálkával néha véres foltokkal is bevont, és a szokottnál kellemetlenebb szagu ürülékekből az üszögösödéstől tartatnánk, az előbbi adaghoz kánfort is adunk 20 szemet, de addig is, míg ezeket megtennénk vele, figyelmeztetem kigyelmedet, hogy ne adjanak egyebet neki, mint valami gyenge meleg vízzel vékonyra felhígított lisztet, mert az egyrészt tápláló is míg más részt mint nyálkás orvosság igen jótékonyan hat a belekre, de nem kell ám zabbal vagy durva szénával még jobban sérteni a beleket, és a vize se legyen nagyon hideg, a miből aztán ha szomjazik, ihatik a mennyi neki tetszik.

János g. Hát úgy is fogok én tenni mindjárt, meg sem köszönöm kigyelmednek a jó tanácsot, csak hogy használjon, nyugodalmat jóéjszakát kívánok, csak el ne felejtse kigyelmed reggel megtekinteni, hogy el ne mulasszunk ha tehetünk még vele valamit.

István g. Át fogok én menni, Isten áldja meg kigyelmedet. (Folyt. köv.)

Helybeli hírek.

— Helybeli lövész társulatunk a nagy magyart, Deák Ferenc hazánkfiát, ápril közepén tartott közgyűlésében tiszteletbeli főlovásznak nevezte ki. A kiállított okmány igen csinos, felül Szatmár városa, alól a lö-

velde helyiségének rajzával oldalt, lövészeti, vadászati jellemzetekkel ékítve; a metszvényt Metz. az írást Dulesko mérnök urak eszközölték. A külleg szép okmány bel tartalmában van pár, de nem lényeges hiba; átadásával Boros Bálint s Kiszelly Károly urak vannak megbízva.

593/1866. Hivatalos. — Tudomására esvén e városi hatóságnak, miszerint az egy forintos bankjegyek a forgalomba téve sétdarabolatván, úgy használtatnak, — továbbá, hogy azok beváltásáért díjak (agio) követeljenek, az e nem-beli visszaváltások megszüntetése s az illetők érdekének megóvása tekintetéből tudomására juttat a közönségnek, miszerint az egy forintos bankjegyek sétdarabolása, úgy az azok javáltásáért díj fizetés szigorú büntetés terhe alatt tiltatik.

Kelt Szatmár város hatóságától május 18-ikán 1866. Gabányi Sándor, h. polgm.

— Nyugalomba lépett ref. lelkész, jelenleg városunk köztisztelt polgára, nt. Győri József ur övéi örvendő körében e napokban ülte 88-ik születése ünnepét, friss egészségben, testi lelki erőben. Csak oly szép élet mint az övé lehet, úgy megáldva a földi kincsek két legnagyobbikával, az erővel és egészséggel. Tartsa Isten még sok éven át mint eddig, egészségben s köztiszteltben!

— A közelebbi napokban, főleg tegnap a rézpénz s ezüst hatásoknak a forgalomból teljes eltűnése miatt az adás-vevés megakadt; a boltokból apróságot, a mézárzszekékből húst venni nem lehetett, a postán sem tudtak váltani. A fináncz hivatal telegrafirozott Bécsbe s várják a rézpénzt, a hatóság pedig gondoskodott, hogy az elrejtett pénz újból forgalomba jöjjön annál is inkább mert itt a mezei munkaidő.

— Ugocsa megye egyik választókerülete bizalmi feliratot küldött hazánk nagy fia Deák Ferencnek; ez okmány külkiállítása kék finom bársony, gazdag ezüstlenyomattal, belől nehéz fehér selyem, melyen finom szabad kéz írat tolmácsolja a küldők érzelmét.

* Általános panasz a hus szűke, nem akarjuk fűrkészni az okokat, csak azt kérjük: nem lehetne-e a hatóságnak ezen segíteni?

☉ F. hó 16-án egy koresmában, Szabó Ferencz timár mester, Pap György szobó segéd és Bátori Sámuellel összeszólalkozván, az elsőnek zsebében lévő

késsel, mellébe oly mélyen hatolt, hogy rögtön meghalt. Bátori Sámuelen pedig több kés szurást ejtett, azonban ennek állapota nem veszélyes. Szabó Ferencz befogatván, a börtönbe várja méltó büntetését.

* Helybeli lakost kádármester Orbán Józsefet e napokban a sárköz-ujlaki erdőn egy befűrészt fának korhadt teteje, ha bár a fa dültével ellenkező irányban állott, a visszafele hullott korhadt rész összezuzta.

* Helybeli lakos G. n egy, állítólagosan máramarosi idegennel Blum aranyművesnél ezüst hatosok verésére gépet akart metszteni; a derék aranyműves által rendőrségünk tudomást szerezve a gépet lefoglalta, G.-nt kérdőre vonta, s az eltűnt másik tettest nyomoztatja.

Vegyes hírek.

— Császárné Ő Felsége a politikai téren beállott fenyegető helyzet következtében az idén alig fogja B.-Füredet magas látogatásával szerencsételtetni

— Ifju báró Vay Miklóst, a székesfehérvári Vörösmarty-szobor készítője, épen a leleplezési ünnepély napján tüntette ki Ő Felsége a szobrászat terén szerzett érdemeiért, a Lipótrend lovagkeresztjével.

* Bécsben f. évi ápril hóban az öngyilkosok száma 26 volt; öngyilkossági kísérletet pedig 39 egyént tett.

* V. Ferdinánd Király Ő Felsége, mint a N. Fr. Pr.-nek távirják, Prágából Salzburgba fog átköltözni. Prágában egyszersmind intézkedések tettek, hogy szükség esetében a helytartóság Budweisbe tétessék át.

* Vörösmarty-ünnepély alkalmára a székesfehérvári hölgyek által kitűzött verspályázat első 30 aranyos díját Udvardy Géza fiatal költő, a másodikikat Nyilas Samu nyerte meg. Az elsőt mai tárcánk hozza.

Ü Z L E T:

Szatmártt, május 16-ikán tartott hetivásári piaci árak következők köblönként: Tiszta buza 6 ft 40 kr—6 ft 80 kr. Kétszeres 5 ft 20 kr. Rozs 4 ft 20 kr. Tengeri 5 ft. Árpa 3 ft. Zab 2 ft 60 kr. Kása 7 ft 20 kr. Főzelék 7 ft 20 kr. Krumpli 1 ft 60 kr. Aszalt szilva 10 ft.

Máté-Szalkán, május 11-ikén tartott hetivásári piaci árak következők köblönként: Tiszta buza 6 ft—6 ft 40 kr. Kétszeres 4 ft 50 kr—4 ft 80 kr. Rozs 4 ft 20 kr. Tengeri 4 ft—4 ft 40 kr. Árpa 2 ft 60 kr—2 ft 80 kr. Zab 2 ft—2 ft 40 kr. Kása 6 ft 20 kr—6 ft 50 kr. Köles 3 ft 20 kr—3 ft 50 kr. Aszalt szilva 10—12 ft.

HIRDETÉSEK.

5765/865 és 920/866 sz.

1—3

Árverési hirdetmény.

Szatmár megye telekkönyvi törvényszéke részéről ezennel közhírré tétetik, mikép a végrehajtási árverés Roóz Ezékiel, és Márkovits Emil felperesek részére, az elsőnek 1000 ft, utolsóinak 3150 frtnyi követelése s a törvényes járulékok erejéig, Bányay János alperes ellen, az Ar.-Megyei községi 59. sz. tjkönyvben, A. I. és t. I. alatt Küpeczy Károly és neje Bányay Poxelina nevére bejegyzett birtokaira, melyek egy lak, és gazdasági épületekkel ellátott beltelekből, s mintegy 160 hold szántó és kaszáló földből állanak, s összesen 9574 ftra becsültettek, elrendeltetvén: árverési határidőül az 1866. július hó 18-dik, és szükség esetén 1866-dik évi augusztus hó 30 ik napjának d. e. 9 órája a helyszínére tüzetett ki; melyre venni szándékozók oly kijelentés mellett hivatnak meg, hogy az árverési feltételeket alóli törvényszéknél és a végrehajtással megbízott Cseh János főszolgabíró urnál bármikor megtekinthetik, s hogy a kérdéses birtok, a mennyiben az első árverés alkalmával becsértéken vagy azon felül el nem adhatnák, a második árverésen a legtöbbet ígérőre azon alul is le fog üttetni.

Szatmár megye telekkönyvi törvényszékének 1866-ik évi április hó 20-dik napján Szatmáron tartott üléséből.

Zombory Zsigmond, tk kiadó.

734/1866

1—3

Árverési hirdetmény.

Szatmár megye telekkönyvi törvényszéke részéről ezennel közhírré tétetik, mikép a végrehajtási árverés Balázsházy Károlyné s gyermekei felperesek részére, ezeknek 641 ft és 21 3/4 krnyi követelése, s a törvényes járulékok erejéig Mándy József, és neje alperesek ellen, a Máté-Szalka községi 112. sz. tjkönyvben A. I. és t. I. alatt a Mándy József nevére bejegyzett birtokaira, melyek a 125. 126. 127. 128. 274. és 281. házszámok alatti két belső telekből — 12 836/... hold szántó és 6

hold kaszálóból állanak, s összesen 4000 ftra becsültettek, elrendeltetvén: árverési határidőül az 1866. évi június hó 25-ik, és szükség esetén 1866. évi július hó 30-ik napjának d. e. 9 órája a helyszínére tüzetett ki; melyre venni szándékozók oly kijelentés mellett hivatnak meg, hogy az árverési feltételeket alóli törvényszéknél, és a végrehajtással megbízott Nagy István szbíró urnál bármikor megtekinthetik, s hogy a kérdéses birtok, a mennyiben az első árverés alkalmával becsértéken vagy azon felül el nem adhatnák, a második árverésen azon alul is le fog üttetni.

Szatmár megye telekkönyvi törvényszékének 1866. évi ápril hó 20-dik napján Szatmáron tartott üléséből.

Zombory Zsigmond, tk. kiadó.

272/866 tk.

1—3

Hirdetmény.

Özvegy Privigyei Jánosné úgy, mint kiskoru gyermekei édes és gyámánya alperesnek e városban 140. sz. a. fekvő és 8000 ftra becsült házastelke, a szatmári káptalan felperes javára 840 ft s járulékaí fejébe, az e városi tkönyvi hivatalban hivatalos órákban megtekinthető feltételek mellett bíróság elárvereltetni rendeltetvén, évégett f. é. június hó 26-ik napja első, ismét f. é. július 31-ik napja második határnapul mindenkor d. u. 3 órákor és a helyszínére oly kijelentéssel tüzetik ki, miszerint az elárverendő házastelkek elsőzben a becsáron felül, másodikzben pedig azon alul is el fog adatni.

Szatmár város tszéke mint tkönyvi hatóság 1866. április 10-én tartott üléséből.

Joé Ignác, htk. vezető.

1066/865 tk.

1—2

Hirdetmény.

Szilágyi László szatmárhegyi lakos alperesnek nejevel Tóth Juliánával közösen birt és 3496. hr. sz. a. fekvő 400 ftra becsült birtoka Szatmár város felperes javára 91 ft 56 kr. s járulékaí fejébe bíróság elárvereltetni rendeltetvén,

e végett f. é. június hó 1-ső napja első, ismét f. é. július hó 20-ik napja második határnapul és a helyszínére mindenkor d. e. 9 órára oly kijelentéssel tüzetnek ki, miszerint az eladandó birtok elsőzben a becsáron felül, másodikzben pedig azon alól is el fog adatni.

Az árverési feltételek az e városi tkönyvi hivatalban hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Szatmár város tszéke mint tkönyvi hatóság 1866. február 10-én tartott üléséből.

P. 215/866

Árverési hirdetmény.

Felső-Bánya városában elhalt Krassay Józsefnek, s nejeének született Endrédy

Máriának hagyatékához tartozó, a kis-sikárlói 587. számú tjkönyvben álló 1100 ftra becsült szőlő birtoknak bírós elárverezésére határidőül a helyszínére első izben f. évi május hó 24-ik, második izben június hó 22-ik napjának mindenkor d. e. 10 órája azon értesítéssel tüzetik ki, hogy a kérdéses birtok csak becsáron felül leend eladandó.

Az árverezési feltételek az árverezés határidejéig is, vagy alól nevezett szolgabírónál, vagy Felső-Bányán Lánckzy István végrendeleti végrehajtó urnál bármikor megtekinthetők.

Kelt Szinér-Váralján, ápril 29. 1866.

Bartók Antal,

2—2

szolgabíró.

Dr. KOCH, kerületi orvos

NÖVÉNY-CZUKORKAI.

A legkiválóbban czélszerű növény- és fű-
nedvekkal gazdagon vegyített alk-részeik által — a mint azt a leg-
hitelesebb bizonyítványok kélségtelenül teszik — köhögés, rekedtség, ne-
héz nyelés és nyálkásság eseteiben, **enyhítőleg, csillapítólag**
és **jótékonyan** hatván, czélszerűeknek bizonyulnak; s azért folyton és
dicséretesen növekedő elismerésben részesülve ott, hol már használtattak,
minden haszonemű gyártmányok felett **előnyöztetnek**. Dr. Koch-
nak jegecezett **növény-czukorkái, hosszukás ide csa-
totl gyárjeggyel** ellátott eredeti skatulyákban **35 és 70** kraj-
czárjával, folyvást **valódi minőségben** kapható **Szatmáron:**
Weisz János, Nagybanán: Haracsek József, **Nagy-
Kálóban:** Mandel Salamon, **Nagykárolyban:** Schöberl C.
Nyirbátorban: Legányi E. **Nyiregyházán:** Reich
et Pavlovics és **M.-Szigeten:** Ráth József urnál.

Vámfalusi borvíz raktár.

Alóli a nagyérdemű közönségnek tisztelettel jelenti, hogy a fentemlített, — sokaktól megkedvelt borvíz eladását megnyerni szerencsés volt.

Egy üvegnek ára **nyolcz** krajczár.

Takács Mária.

2—3